

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hodině. Expedicí se nachází u Roberta Veita v Nových alejích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl., půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. Spoštou: čtvrtl. 1 zl. 15 k., půll. 2 zl. 30 k., cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Pohled na stav hudby v Rusku.

Podává Václav Dunder.

Patříme-li na stav zpěvu národního v Rusku, musíme přiznati, že se tam od dávných časů nalézá velké bohatství překrásných písní národních, jak ve všech končinách světa slovanského vůbec. Byliť to právě Rusové, jenž mezi všemi Slovany nejdříve k těmto pokladům národního básnictví zřetel svůj obrátivše, se starali, aby je od neblahého zaniknutí a obyčejného zapomenutí ochránili. Neb u nich první učiněn jest počátek sbírkou — národních písní ruských, jak o tom literatura svědčí — vykazující od roku 1780 až do roku 1848 dvanáctero sbírek — „Pjesni Ruskago naroda.“

Leč to platí toliko o písních národních. Stav národní hudby není tak příznivý — a hledíme-li na hudbu s vyššího stanoviska jako na umění, pozorujeme, že až do časů Kateřiny II. jenom exotiční měla tam jsoucnosti, ano skutečné ožívování zárodků národní hudby ruské ani od tohoto ještě času nelze datovati, když Dimitr Stefanovič Bortňanski, na slovo vzatý skladatel zpěvu církevního*), teprv okolo 1796. roku zpěv církevní od Alexe Michajloviče v kapli carské zavedený, náležitě zorganizoval a jej na stupeň dostojně odpovídající všeobecným požadavkům pravého umění postavil.

Každý, kdož měl příležitost uslyšeti sbory zpěvácké v dvorní kapli Petrohradské, přiznává, že nic nelze přirovnati ku vznešenosti dojmu, jaký působí na posluchače tento zpěv, jenž zachovajíc slovanský ráz jest dosud pravdivou ozdobou obřadu východního.

Díla zpěvu církevního a písně samostatností lidu ruského dýchající tvořily tedy hudbu v Rusku, neb na nich končila se celá zásoba národních útvarů.

Za panování carové Alžběty povoláno do Petro-

hradu vlašskou zpěvohru a ředitelstvo její svěřeno benátskému skladateli Galupi-mu, jemuž i skládání nových děl poručeno. Kateřina II. též byla milovnicí této zpěvohry a hojnými dary dovedla k svým službám nakloniti věhlasné skladatele: Paisiell-a, Sarti-ho a Cimarosu. Sarti nejdéle v Rusku se zdržoval a nabyv tam zvláštní milostí carové a knížete Potemkina znamenitého jmění, změnil takřka svou národnost a naučiv se dokonale jazyku ruskému, napsal první ruskou zpěvohru jako též i církevní skladbu: „Tebe Boga chvalim.“ Ale byla to toliko hudba vlašská s podloženým textem ruským.

Po smrti Pavla I. opustila zpěvohra vlašská Rusko a Aleksander I. pozval si do Petrohradu společnost umělcův francouzských, mezi kterými nalezali se slovutný skladatel Boieldieu, potom věhlasní houslisté Rode a Baillot a výborný cellista Lamare. A tak tedy komická zpěvohra francouzská zastoupila vlašskou. — Boieldieu jsa ustanoven za ředitele nové zpěvohry složil pro divadlo Petrohradské více děl. Doba tato vyznamenávala se též hudbou instrumentální, v které stkvěli se nevšedními schopnostmi nadaní Baillot, Rode, Lamare, potom pianista Clementi, jako též i jeho žák Field. Dříve neznámá byla v obou hlavních městech ruských hudba toho odboru a jenom útvary Pleyelovy byly časem provozovány. Teprv Baillot s Lamarem uvedli v známost kvartetta od Haydna a Mozarta, která ve společnostech vyšších tříd s velkým zalíbením poslouchána byla. Později pěstovali komorní hudbu v Petrohradě hrabata Vjelhórští (Matěj a Michal), potom general Lvov, Semjenov, Amatov a více jiných milovníkův hudby.

Když Boieldieu Rusko opustil, nastoupil po něm Steibelt ředitelství zpěvohry francouzské, pro kterou složil několik děl, jako: Popelka, Sargino a přetvořil zpěvohru „Romeo a Julie.“ — Steibelt zemřel roku 1823, právě když končil novou zpěvohru pod názvem „Soud Midasův.“

(Dokončení.)

*) Jedno z nejpěknějších tohoto skladatele děl — vznešené „Tebe Boga chvalim“, sbor na osmero hlasův vykonala před několika lety v Praze — nemýlím-li se — akademie Žofínská.

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Rozličné druhy trojzvuku.

Nacházíme-li v trojzvuku všechny intervally velké, t. j. velkou terci a velkou kvintu, slove velký trojzvuk (dur-trojzvuk), n. př. c e g, a cis e, g h es. Trojzvuk s malou terci a velkou kvintou, n. př. a c e, e g h, fis a cis nazván jest malý trojzvuk (moll-trojzvuk.) Trojzvuk s malou terci a s malou kvintou, jako: c es ges, h d f, fis a c a t. d. jmenujeme zmenšený trojzvuk.

Trojzvuk s velkou terci a s zvětšenou kvintou: c e gis, f a cis, g h dis a t. d. slove trojzvuk zvětšený. Nyní se žák zabývá tak dlouho úlohami, až je s to, těchto dotčených čtvero druhů trojzvuků od kteréhokoliv základního tonu hbitě postavit.

Porovnávajíc dva trojzvuky, které se jenom jedním intervallem od sebe liší, shledáme mezi velkým a malým trojzvukem že činí rozdíl terce; kvinta že zase činí rozdíl mezi malým a zmenšeným i též mezi velkým a zvětšeným trojzvukem.

Z tohoto porovnání následuje, že z každého velkého trojzvuku obdržíme malý trojzvuk, snížíme-li terci o půl tonu, n. př. c e g, f a c, d fis a — jsou velké trojzvuky; změněním velké terce v malou stanou se z nich trojzvuky malé: c es g, f as c, d f a. A tak zase naopak z každého malého trojzvuku utvoříme sobě velký trojzvuk.

Rozdíl mezi velkým a zvětšeným trojzvukem jest zvětšená kvinta. Chceme-li velký trojzvuk přetvořit ve zvětšený, potřeba jen velkou kvintu o půl tonu povýšit; c e g, d fis a, hes d f jsou velké trojzvuky, c e gis, d fis ais, hes d fis jsou z nich trojzvuky zvětšené.

Z porovnání zmenšeného trojzvuku s malým trojzvukem vysvítá, že snížíme-li v malém trojzvuku kvintu o půl tonu, se stane z něho trojzvuk zmenšený; n. př. a c e, e g h, d f a jsou malé trojzvuky, a c es, e g hes, d f as máme z nich trojzvuky zmenšené. Zde nesmí učitel opominout žákovi ukládat, by ze zvětšeného trojzvuku udělal malý, z malého zmenšený, z velkého zvětšený a t. d.

Porovnáváním velkého trojzvuku s malým trojzvukem jsme se také ponaučili, že jest to terce, kteráž oba trojzvuky od sebe dělí, a v nichž bytost dur- neb moll-trojzvuku záleží; tak též z porovnání malého trojzvuku se zmenšeným, velkého trojzvuku se zvětšeným patrně na jevo jde, že v malé kvintě ráz zmenšeného

trojzvuku a ve zvětšené kvintě ráz zvětšeného trojzvuku se zakládá. Pročež považovati sluší velkou terci dur-trojzvuku, malou terci moll-trojzvuku, zvětšenou kvintu zvětšeného trojzvuku a malou kvintu zmenšeného trojzvuku za charakteristický intervall téhož akkordu.

Abychom vždy věděli, v které tonině a na kterém stupni tím neb oním trojzvukem se nacházíme, bude potřebí pátrati, na kterých stupních těchto čtvero druhů trojzvuků v dur- i v moll-škále stává.

Sídlo velkého, malého, zmenšeného a zvětšeného trojzvuku.

Sídlo těchto čtvero druhů trojzvuků se nejlépe ukáže, sestavíme-li sobě trojzvuk ze škálních tonů čili z vlastnoškálních intervallů na každém stupni dur- i moll-škály. Přibereme-li n. př. v C-dur tonině ku každému sedmistupní terci a kvintu,

c e g, d f a, e g h, f a c, g h d, a c e, h d f,
I. II. III. IV. V. VI. VII.

objevují se velké trojzvuky na I., IV. a V. stupni, malé trojzvuky na II., III. a VI. stupni; zmenšený trojzvuk spatřujeme na VII. stupni.

Podobně si najdeme, kolik velkých, malých, zmenšených a zvětšených trojzvuků stává v moll-tonině a na kterých stupních, vystavíme-li z vlastnoškálních intervallů trojzvuk na každý stupeň moll-škály; k. př.

a c e, h d f, c e gis, d f a, e gis h, f a c, gis h d.
I. II. III. IV. V. VI. VII.

V moll-tonině vidíme, že stojí velký trojzvuk na V. a VI., malý na I. a IV., zmenšený na II. a VII., a zvětšený trojzvuk že se nachází na III. stupni.

Podotknutí zasluhuje také to, že porovnávajíc trojzvuky na nejhlavnějších stupních dur- a moll-škály, shledáme trojzvuky téměř opačného druhu; nebo na I. a IV. stupni v dur-škále stojí velké, na těch samých stupních v moll-škále malé trojzvuky. Jenom na V. stupni v obou škálách jest velký trojzvuk. Ano i šestý stupeň, kterýž k vyznačení pohlaví toniny nemálo přispívá, ukazuje nám v dur-škále malý, v moll-škále však velký trojzvuk. Na ostatní stupně, jako II., III. a VII. připadají výhradně neliboznějící trojzvuky, kdežto naproti tomu v dur-škále jedině na VII. stupni neliboznějící trojzvuk spatřujeme. Z porovnání trojzvuku měkké a tvrdé stupnice a z převahy dissonujících trojzvuků v měkké stupnici patrně vysvítá, jak velkého rozdílu i co do charakteru mezi oběma toninami stává.

(Pokračování.)

Jan Bapt. Píšek.

Nástin životopisný.

(Pokračování.)

„Sabina Heinefetterová, která tenkrát v Praze zpívala, byla původem, že jsem po 14 dnech na to (24. června — byl právě můj svátek — poprvé na jeviště vystoupil, a sice co „Orovist v Normě“, a vedle ní, vedle té oslavenky. Bože! jak mi při tom bylo... dům studenty přeplněn (byl jsem právníkem prvního roku), ty lampy, ten cizí oděv, ty dlouhé vousy na tváři veškeré barvy, k tomu partie poloze hlasu mého ne zcela přiměřená — vše to činilo stav můj podobný k tomu, kdo ponejprv do studené lázně vchází: čím hlouběji stupuje, tím více se mu dech krátí. Konečně přišlo osudné okamžení prvního výstupu: Stöger stál v pravo, dobrotivá Norma v levo, a já podobal se odsouzení, jehož na šibenici vedou. Mně se ani ven nechtělo, ale dcera moje Norma dala mi takovou ránu, že jsem jako opilý vyvrávoral. Hura a tleskání hřmělo mi vstříc — smyslové se tratili — před očima kotoučilo se celé obecenstvo, i chtěl jsem se opět vrátit — ale Stöger zkríknul na mě: „zpátky!“ a na to slovo do smrti nezapomenu. To bylo nejhorší okamžení mého života, a posud nepochopuji, s jakou drzostí začátečníci často na jevišti vystupují. Neznajíť oni důležitost povolání svého. To jest ta věc. — Jak jsem zpíval, jak jsem se při tom pohyboval — to již nevím. Pravilo se mi, že mě obecenstvo podněcovalo, že jsem byl volán, a v druhém jednání že jsem ztísněné hrdlo náležitě rozvinul. Může býti. Daleko lépe dařilo se mi ale po druhé v téže zpěvohře. Sebrav síly své, vládl jsem nad sebou — studium filosofie bylo mi tu velmi vhod — a uvolniv hlasu svému, pustil jsem jej po rozsáhlých prostorech Pražského divadla.“

„Povzbuzující pochvala obecenstva stala se srdečnou a úcty plnou, a já činil sobě zadost. I nemohl jsem tedy pochopiti, že jsem od té doby po celé čtyry měsíce žádné nové role nedostával. Pravilo se, že vlohy a hlas můj zbudily závist, a že to jsou kabale. Já však ve své prostodušnosti tomu nechtěl uvěřit. Teď se mi arci zrak trochu vyjasnil. Konečně obdržel jsem Ambrože (třetího pastýře v Noclehu) a na to opět za několik měsíců nepatrnou partii v české hře se zpěvy. A to vše mělo vroucí lásku mou ke zpěvu a k božskému umění podporovat. K tomu ještě přišly výčitky mých přátel, probuzené svědomí, že jsem realní vědy za takovou bytnost obětoval, smrt mé dobré matky, jiné nesnáze, které se v rodinném domu udály, moje vlastní nuzota. — Neštěstí bylo na vrchu, na divadlo jsem více nemyslel, a v únoru 1836. vyplakav se na hrobě své matky, žádal jsem o propuštění. Stöger

to rád neučinil, a Triebensee, který mě neustálým cvičením ve skále a solfeggioch upřímně podporoval, dal mi radu, abych neopouštěl dráhu tu, pro niž jsem narozen byl. Nicméně zadal jsem žádost, abych dále studovati směl, což mi ale odepráno bylo. Práva opět z prvopočátku studovati, stálo mně ztrátu tří roků; i odešel jsem tedy na dědičný stateček po nebožce matce, chtěje se zcela hospodářství oddati. Náklonnost k hudbě učinila ze mne marnotratného hospodáře; maje dohlížeti k osení, hleděl jsem zpěvu, a místo žně rozplýval jsem se při klavíru. Hlas můj se plnil, jasně a rovnal, s otcem ronil jsem slzy, že poklad můj zakrněti má, kde „brambory“, a ne kde „pomeranče“ rostou. Všecky oběti otcovy, moje učení, moje naděje, vše bylo zmařeno. Já nebyl nic, ani umělec, ani učenec, ani rolník.“

Druhé jednání z Píškovy umělecké dramy počíná po půl létě. Bůh v prsou jeho zbouril se proti pluhu a cepu — i vydav se na cestu do Vídně, chtěl dále studovati, cíle však nedosáhnul. Měl to tedy za vyšší vnuknutí, aby na hudební cestě dále pokračoval, a začal — dávatí lekce, nevěda od čeho živu býti. Návštěvy u Wilda a Conradina Kreutzera byly bezprospěšné. Při vši pochvalě — Wild byl tenkrát režisérem u dvorní opery — nedostal se Píšek ani za choristu! Nyní se obrátil ku chrámnímu zpěvu, a byl členem hudebního spolku Vídeňského, měl alespoň právo, první umělce na světě zdarma slyšeti. Staudigl, Thalberg, Ungherová a j. jej okouzlili. Celý život jeho byla řada marných nadějí a pokusů. U dvaceti divadel, kam listy zaslal, ani si ho nevšimli.

Že umělec, jenž nyní všeobecné podivení zbuzuje, a k tomu při opeře, mnohá léta v zapomenutí utkvěti mohl, patří zajisté k neobyčejným úkazům. Kníže Lobkovic, c. k. president dvorní komory, jsa okouzlen přednášením Faraona (od Schneidera), poctil jej listem povděčným. — Takovéto příkrostiti donutily jej, vzdor svému neblahému osudu žádati o místo praktika u registratury při dvorní komoře, kteréž obdržel. Za dosažením šlo v patách želení; mysle na své písně, vrátil opět dekret, který jiného šťastným učinil.

(Dokončení.)

Z Varšavy.

Orkesty Brauna a Harpfa — koncert ku prospěchu reditele hudby Procházky — Dobrzyńského koncert — Kamiński — Guglielmi — oratorium Paulus — Hudební zábavy Kałského — Rys historyczny opery polskiej — kantata „Milda“ od Moniuszky.

Ač doba nekonzertní, poskytnul měsíc červen velmi mnoho Varšavanům pochoutek hudebních, a mimo to,

že výborné dva orchestry, první pod ředitelstvím pana Brauna a druhý řízením p. Harpfa vábí hudby milovné obecnost do zahrad za rohatkou Volskou a do tak zvané „Doliny švejcarské“, nebyly síně koncertní a divadelní prázdné. Nejprve byl zřízen koncert ve prospěch p. Procházky, velezasloužilého učitele hudby a ředitele hudby kostelní v chrámu Piaristův; potom zřídil hudební zábavu bývalý ředitel polské zpěvohry, p. Ign. Dobrzyński; v divadle zase vystoupil ve zpěvohře „Hugenotech“, totiž v úkole Raula p. Mieczystaw Kamiński, syn býv. dramaturga a ředitele polského divadla ve Lvově, Jana Nep. K., jehožto výtečnou hru, pěkný tenorový hlas, jakož i doporučující zevnějšek varšavské listy dosti vynachváliti nemohou; a konečně ve zvláštním koncertě dal se slyšeti vlašský barytonista Guglielmi.

Jak mnoho čítá Varšava hudebních sil, lze bylo poznati z nedávno po dvakráte ve prospěch ústavův dobročinných vykonaného oratorium „Paulus“ od Mendelssohna-Bartholdyho, při kterémž se více než 200 hudebníků a hudebních ochotníkův zúčastnilo. — Podotknouti sluší, že sem přibyl věhlasný houslista Apollinar Kątski, jenž u sebe dává hudební a večerní zábavy, v kterých lze uslyšeti nejen útvory novější, ale i klasická díla nejprvnějších mistrův, jak o tom svědčí program jednoho z těchto večerův, dle kterého provedeny byly: Sonata Beethovena, věnována Kreutzerovi — na houslích (p. Kątski) a na piano (p. Dulcken) — potom „La religieuse“, nápěv od Schuberta — na varhany, piano a housle —, pak „dvě písně“ složené od Dulckena; a mimo to „Arie“ z „Cosi fan tutte“, od Mozarta „kvartet Beethovena“ do (F-dur), „Arie Stradelly“ z XVII. věku (na piano, housle, cello a varhany) — a více jiných útvorův.

V krátce postaví se prý řečený p. Kątski v čelo konservatoria hudby, které již na podzim otevřeno bude. —

Na poli hudební literatury polské zjevilo se tam též nové velevážené dílo, jehožto vyjití Varšavští kněhkupci právě ohlašují pod názvem: „Rys historyczny opery polskiéj“ od Mauryce Karasowského, se zvláštním pohledem na všeobecné dějiny hudby dramatické. Dílo to ozdobeno jest pěti podobiznami a opatřeno chronologickým sepisem všech zpěvoher, ježto v jazyku polském v divadlech Varšavských představeny byly.

Dne 4. července provozováno ve varšavských redoutních síních novou kantatu z mythologické básně „Witoloraudy“ od J. I. Kraszewského sepsanou a od výtečného ředitele zpěvohry v tamějším velkém divadle, Stanisława Moniuszky, do hudby uvedenou

pod názvem „Milda“, *) kterýžto útvar již i v Petrohradě a ve Vilně velké dosáhl pochvaly, — a všeobecně se líbil, zvláště prý roznítil čteně shromážděné obecnost vstup a dva sbory, jako též i dvojzpěv Ramoise a Mildy, — a „Arie Jitřenky“ musela se na všeobecné požádání opakovati.

Co do celku této kantaty píše „Gazeta Warszawska“, že směle možná opětovali o něm slova básníka z Mildy:

„Nad nią nieznaną woń jakaś ulata,
„Przed którą róże zapachniać nie śmieją,
„Woń innych kwiatów nie naszego świata.“

(Nad ní vznáší se líbezná vůně,
Před kterou ani růže páchnouti nesmí,
Vůně jiných květin ne z našeho světa.)

V.

Z Černovic na Bukovině.

Koncerty bratrů Jiříčků — koncert sl. Holasové (z Prahy) — Servais — paní Haagenová — koncert Tedesca ve prospěch pohorelců v Brodech — diletantky hudby — Zpěvácký sbor pod vedením Kalouska.

Bude Vám snad vítáno, dozvědět se též z našeho města o ruchu hudebním. Neslyšíme zde podobných produkcí, jakými se Vaše konservatorium, Cecilianský sbor a jiné hudební ústavy honosí; předce čas po čase mnohý umělec a to zvláště Čech k nám zabloudí a nás svými produkcemi povzbudí a povznese. Během toho roku slyšeli jsme ve dvou koncertech bratry Jiříčkovy od Lvovského divadla, oba žáci pražského konservatoria, na oboe a kontrabas.

S nimi se zúčastnil pan K. Mikuli, bukovinský šlechtic, eminentní svou přednáškou některých Chopinových piec, pak náš krajan F. Kalousek přednesením u nás neznámých kapricí od Schulhoffa na národní české písně a Kittlova „Zefíra“, konečně slečna Majeránovská od Lvovského divadla několika polskými písněmi.

Dále dávala panna Holasova, žákyně pana Mildnera, dva koncerty na housle a její již v tak útlém

*) Venus, Lada, litevská bohyně lásky, vroucně pokochavši pozemšťana Ramoise sestupovala se svého nadoblavského obydlí za soumraku do jednoho ze zasvěcených jí hájův na Litvě, aby se potěšila s přešťastným smrtelníkem. Leč že každé zapovězené ovoce hořce musí býti oplakáno, tak se též i stalo s těmito tajnými schůzkami; neb pozorná Jitřenka uzřevši milencův, obžalovala Mildu před panem Perkunem, otcem všech bohův, a ten jako hříšnou Evu vyhnal Mildu z nebeského království svrhnuv ji na zem, kde stokrátě lítostivější lidé s otevřenou přijali ji náručí.

věku čistá hra, nevšední bravura, pak její cituplný přednes, nadchnula a vzbudila účastenství veškerého obecenstva. I v jednom z těchto koncertů účinkoval p. Kalousek a praveno mi, žeby byla návštěva dosáhla mnohem lepšího výsledku, kdyby panna Holasova se nebyla dala doprovázet kvartetem svého otce, který spíše do nějaké krčmy, ne však do koncertního sálu náleží. Slyšeli jsme taktéž pana Servais-a ve dvou koncertech. Jak se samo sebou rozumí, byl výsledek jak peněžný tak i artistický velmi skvělý.

Paní Haagénova, Češka, dala přátelům zpěvu ve dvou koncertech příležitost mnohou operní arii, pak písně polské, německé, vlašské a maďarské slyšeti. Zvláště Čechy překvapila přednesením Škroupovy „Kde domov můj“, začož jsme jí i hlučným potleskem své díky vyjevili. Honosí se výbornou školou a příjemným hlasem, ač již poněkud svou mladistvou svěžest ztrácí.

Konečně dal pan Tedesco koncert ve prospěch chudých pohořelců ve Brodech a neminul se žádoucího výsledku, neboť obnášel čistý příjem 1200 r. č. — Neschází nám tu též na hudebních zdařilých produkcích v užších kruzích, jako n. p. u paní baronky Petrínové, schopné a s nejnovější literaturou obeznané pianistky, a u paní Mustrové, výborné zpěvačky. Litovati jen musíme, že pan Mikuli, který zde tak blahodárně, zvláště svým nevyrovnaným přednášením Chopinových komposic účinkoval, nyní za svým povoláním co ředitel hudebního sboru ve Lvově nás opustiti musil.

Konečně ještě podotknouti musím, že se poštětilo panu Kalouskovi zříditi zde zpěvácký sbor, který dvěma produkcemi na výletech do Horečského háje si účastenství a pochvalu veškeré shromážděné honorace získal. Horlivost, jakou jeho údové jeví a ustavičné se přihlašování nových žákův jest nám důvodem, že žádoucího rozšíření v brzce dosáhne. Bude-li Vás to zajímati, budu Vám později něco více o jeho činnosti psáti.

V. ze Struh.

Jan Zach.

Novella ze života českého hudebníka.

(Pokračování.)

A takž i učinil. Vyslal všechny známé a přátele, aby Paříž připravili na překvapení nevšední.

Frescini si mnul ruce. Když přišla hodina, vešel zlehounka k Arregonimu a pohybuje jím pravil: „Už čas pane bratře! Divadlo jest přeplněné. Sta lidí se vrátiti musí.“

Arregoni otevřel oči a pravil: „Nechte mne ještě chvílku, přijdu za vámi.“ Obrátiv se opět dělal jakoby hned zase byl usnul. To nebylo Frescinimu docela

milé; milejší by mu bylo bývalo, kdyby Arregoni vystoupil — a propadl svým chraplavým hlasem a svým nevystřízlivěním. Dorážel tedy naň, aby jen vstával.

„Nebudete-li moci zpívat, převezmu vaši partii hned. Jsem připraven“ pravil Frescini odvážnějším a méně přívětivým hlasem než dříve, neboť byl své věci jist.

Arregoni nepromluviv mrzutě vstal a po pokoji vrávoraje, přikázal aby se kočár uchystal.

„Stojí už u vrat“ — vece Frescini.

V divadle skutečně se už pověst roznesla, že Arregoni se u Fresciniho opil, a buď ani nevystoupí, buď bezohlednost svou obecenstvu vstříc osvědčí bídnou hrou a ještě bídnějším zpěvem. Jako blesk prolitla zpráva tato všechny vrstvy obecenstva a nespokojenost byla nyní tím větší, čím větší bylo dříve očekávání. Bylo se skutečně nadíti, že zpěvák neobyčejným hlukem vypuzen a vyhvízdán bude.

Proto taky tak chladně od obecenstva byl přijat a každý čekal na první sípavý ton, aby k hřmotu všeobecnému přispěl.

Ale ten ton nepřicházel, ba naopak, zpěv Arregoniho převýšil všechna očekávání, i zpěvák slavil vítězství jakož žádný před ním.

Když domů se navrátil z vozu vystupoval, vkročila mu u vrat ženská vstříc, a ruky jeho se chopíc, pološeptem pravila: „Možná-li vám, mně odpustiti?“

Byla to Julie.

Zpráva o podivné příhodě této se donesla i do Mohuče, ovšem že v přestrojení báchorkovitém. Jedni vypravovali, že Angelina s Julií se sestersky srozuměly a s miláčkem do Italie se odebraly. Za oněch dob nebylo nic divného, když mladý člověk dvě uznané milenky měl, stačilo-li k tomu jen jeho jmění. Na boháče a vyhlášené umělce se už tenkrát jiné měřítko mravnosti kladlo, než na jiné obyčejné osoby. Jiná pověst zase kolovala, že Arregoni zvítěziv nad sokem i překonav srdce Juliino pohrdnul jím tou chvílí, kdež se mu celé oddati chtělo, a odjel s Angelinou, uznáv vroucnější a obětivější lásku této krasevice. Zachovi ale náhodou se donesla pověst třetí, že Angelina vidouc své snahy zmařené hořem zašla!

Zach se chvěl celým tělem, když zprávu tuto zaslechl. Nedbaje ani o pravdivost její dal se ní docela překonat. Jakoby hbitým bodem v srdce poslední nitky se v něm byly strhaly, jimiž ještě se světem všedním souvisel, tak se mžikem celá bytnost jeho téměř zvrátila.

(Pokračování.)

FEUILLETON

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Úmrtím primadonny paní B. Mellerové nastala v operním repertoiru mezera a ředitelství nemohouc ji vyplniti, musí bráti útočiště k operám, kteréžto se bez primadonny provozovati dají. Tak viděli jsme dne 3. t. m. komickou operu ve 3 dějstvích „Zbrojník“ (Waffenschmied) od A. Lortzinga, v níž náš krajan pan Appé pohostinsku po třetíkrátě vystoupil. Pan Appé rozvinul co Hrabě z Liebenau své krásné vlastnosti, zvláště vynikl ryzým a cituplným přednesem lyrických zpěvních míst a jasnou výslovností prosy. Pan Bachmann co Jirí pohyboval se slušně, toliko rychlá výslovnost mu vadila. Sleč. Lichtmayova co Marie hrála pěkně, avšak hlas její je ve výši rezavý a nepříjemný. Dne 7. t. m. dávala se Štěpánkova činohra v 5. jednáních: „Oběť žení Prahy od Švédů“, v nížto sleč. Kolínská co Jitka obecenstvo svým monotonním odříkáváním role, nesprávnou řečí, kroucením očí a ustavičným kuňkáním nemilostně urážela. Nevěděli jsme věru, zdaliž ji litovati neb nad nešetřností p. režiséra k českému obecenstvu užasnutí máme, že až dosud sleč. Kolínskou v partiích jí nepřislušných vystoupiti nechává. Chvalně si počínali paní Pešková, pánové Šimanovský, Chramosta, Lapil, Kaška i mladý Kolár.

— Zkoušky žáků hudebního ústavu pana Petra Maydla odbývaly se 30. a 31. lipna v sále Žofinském. Jest vůbec známo, že produkce tohoto, mnoho žáků čítajícího ústavu velkého účastenství povždy došly. Že produkce obyčejně velmi dlouho trvaly, leží v tom, že většina žáků aspoň jednu piecu přednáseti měla. Správně provedené úlohy a částečně i virtuosní přednesy některých žáků udržely obecenstvo v stejném napnutí. Více skladeb bylo uspořádáno s průvodem orchestru; hlavně slyšeli jsme v poslední koncertní produkci skladby Webra, Herze, Pixise, Mendelssohna a Mozarta, kteréž na pianu přednášely sleč. Hofrichterova, E. Karasova, Eggertova, a pánové K. Maša a J. Rihl, ku kterýmž přidruženy jsou přednesy sleč. Finettiovy, Biermanovy, Lenkovy a p. Goschlera. U ostatních žáků byla viděti zvláště patrná technika, u jmenovaných však více sličná a elegantní hra, pružný úhoz a krásný přednes větším dílem s citem spojený. Zpěv zastupovala sl. Hofrichterova, která dojemným a něžným hlasem svým také písně národní zpívala. Obecenstvo opětně dokázalo, jak milé mu je i přednášení českých písní a hlavně národních. Prejeme obezřelému a činnému panu řediteli hojné účastenství ze strany obecnstva a to tím více, jelikož nešetřě výloh, žákům příležitosti poskytuje, by s průvodem orchestru hráti se cvičili. J.

— Dne 1. t. m. byly přijímací zkoušky do koncertní školy zdejšího konservatoria. Jak doslycháme, byli přijmuty čtyry slečny, mezi nimiž sl. Jelínkova, žákyň Žofinské akademie a dva chovanci mužského pohlaví.

— Se žáky z hudebního ústavu pana J. Jiráňka odbývaly se dne 2. a 3. t. m. zkoušky v sále Žofinském. Ústav tento, který již po dlouhá léta vřelého uznání docházel, chová až posud žáky, kteří jej v rovné míře stále udržují. Většina jeho žáků, co starší již chovanci tohoto ústavu, virtuosním i elegantním a vytríbe-

ným přednesem svým poutali stále posluchače. Mimo jiné skladby přednášeli žáci piecy od českých skladatelův: Les Arpeges od Ch. Wehle, Scènes Napolitaines od V. Grafa, la consolation a mazurka-Polka od F. Kavána, fantasii na motivy z Trovatore od V. Kuhe a Kde domov můj, transcripci od F. Pivody. Slušno přede vším pochvalně se vyjádřiti o sleč. M. Česakové, A. Frankové, F. Mörthové, E. Fresové, A. Muchové a pánů R. Altschula, J. Fabera, Alberta z Osborne, Al. Hasenöhrla, S. Glanze, O. Škroupa, kteří své úlohy výborně provedli. J.

— Celoroční zkoušky žáků a žákyň instrumentální školy zdejšího konservatoria. Letošní zkoušky chovanců potvrdili opět, že se slavný tento ústav — co do praktického vyučování na jednotlivých nástrojů — nejen všem konservatoriím vyrovná, ale i většinu z nich předčí; co do theorie hudby však všem ostatním bohužel ustoupiti musí. Žáci první instrumentální třídy, u nichžto mnohé značné talenty jsme zpozorovali, pokročili jedním rokem velmi mnoho, osvědčivše velkou technickou zběhlost při provedení těžkých cvičení; toliko u cella pod prof. Golttermannem viděli jsme u žáků jakousi malou stagnací. První třída obsahuje 70 žáků, z nichžto 3 na křídlovku (Flügelhorn), 3 na posaunu, 3 na trompetu, 8 na lesnici, 4 na fagot, 5 na klarinet, 6 na hoboj, 4 na flétnu, 6 na kontrabas, 6 na cello a 22 na housle vyučování jsou. Ze všech těchto žáků vyniká mohutným talentem mladý houslista Václav Kopta, jemuž, bude-li horlivě pokračovat a dle výtečného návodu páně Mildnerova se řídit, skvělá budoucnost pokyne. U větší míře ještě překvapily nás pokroky žáků druhé (vyšší) instrumentální třídy. Těžké úlohy provedly zvláště výtečně následující žáci: Jos. Sedláček na křídlovku, F. Horák a V. Stodola na posaunu, K. Schwarz na trompetu, J. Nemanský a A. Vítovský na lesnici, J. Mašek na fagot, J. Meyer na klarinet, B. Bauer a K. Macháč na hoboj, J. Procházka na flétnu, Em. Storch a F. Šimandl na kontrabas a velice nadaný Alois Karel na cello. Veliké zajímavosti poskytla četnému obecenstvu zkouška houslistů pod vedením velezasloužilého paedagoga a prof. pana M. Mildnera. Slyšeli jsme hlavně koncerty belgické elegantní školy, ježto žáci s velkou praecisí a uhlazeností přednášeli. F. Klima provedl koncert E-moll od Kreutzera, M. Pleyer D-moll od téhož, A. Lužek koncert D-dur od téhož, E. Engelberth 9tý koncert od Beriota, v. Janneli rondo z koncertu D-moll od Krentzera, F. Košmín 7mý koncert od Beriota. Přednes všech těchto žáků ač formelní, jest nám důkazem, jaké péče musel p. prof. Mildner vynaložiti, by hra žáků přec duchem i citem proniknuta se zdála. Více vnitřně citěný, duševní přednes osvědčili následující žáci: A. Bendiner přednášeje rondo z 3ho koncertu Beriotova, A. Kunkl hraje 6tý koncert Beriotův, K. Wien hraje fantasii z opery: Regimentstochter od Alarda, J. Schönberg přednášeje rondo z koncertu Alardova, E. Wirth hraje allegro de concert od Bazziniho, Jan Hřímali přednášeje Les Echos od Leonarda, Vojt. Hřímali přednášeje Norma-fantasii od Alarda a Jos. Rebiček proveda adagio a rondo z prvního koncertu od Vieuxtempse. Zajímavé bylo pozorovati, s jakou péčí žáci své úlohy studovali, vsude se jevila promyšlená hra, jisté vedení smyčce, okrouhlé provedení těžkých passáží, veliká technická sběhlost a

mladistvá síla s citem spojená; toliko u jednoho žáka vystoupily tyto vlastnosti v neslýchané míře. Hrál s takým zápalem, s takou závratnou odvážlivostí, s takým sebevědomím a s takou úžasnou sběhlostí a precisí, že mu palma této zkoušky náleží. Byl to Jeník Hřímali, malý to divotvorec, jenž, bude-li v studiích svých stejnou měrou pokračovat, v několika letech neustupným se stane soupeřem Laubovým. S takovým skvělým úspěchem ukončily se zkoušky žáků instrumentální třídy a nám nezbývá ničehož, než pochvalně se zmíniti o příčinlivém snažení pánů prof. V. Grossa, J. Pisařovice, J. Hraběte, Janatky a M. Mildnera, jehož bezpříkladná snaha všestrannou úctu zasluhuje. Přikročme nyní k zkouškám žáků koncertní a operní školy. Pokroky žáčků koncertní školy jsou sice značné; avšak nikoliv takové, jaké se očekávati mohou. Nestačíť, když prof. Gordigiani dobrým návodem své svěřenkyně vzdělává, musí s ním se spojovati horlivá snaha a vytrvalá pilnost; neboť těmi docílí učitel velkých úspěchův. Organy žáků koncertní školy nejsou vydatné, toliko sleč. Ant. Riedlova může se silným, zvonovým hlasem honositi. Výslovnost při zpěvu není valná, čehož příčinou jest sg. Gordigiani, jenž sám dobře německy vyslovovati neumí. Žákyně operní školy obdařeny jsou zvučnými organy; zvláště vyniká sleč. Al. Blažkova krásným silným zvonovým sopránem, jenž velké ohebnosti dosáhnuv, tu výhodu jí zaručuje, že se pro partie dramatické i koloraturní hodí. Neméně silný a zvučný alt má sleč. Ot. Bubnova, jenž by na divadle pěkně vynikl. Slabší avšak obratnější a vytríbenější jest sopran sleč. K. Klettnerové, jenž něžností svou blaze působí. Toť výsledek žáků zpěvnické školy! Co se harmonie týče, již ředitel pan Kittl přednáší, nelze u žáků velkých pokroků pozorovati a zdá se nám, že to je jediná Achillova pata zdejšího konservatoria.

— Pan Alex. Dreyschock skládá, jak se dovídáme lyricko-romantickou operu „Fiorette“ aneb „První láska Jindřicha IV.“ Text je dle Zschokovy novelly od Gollmika.

— Hrabě Laurencin, krajan náš vydá co nevidět hudební krasovědecký spis, jenž proti doktoru Ed. Hanslikovy směřuje.

— Ve čtvrtek 11. srpna, bude se provozovati v letním divadle ve Pstrosce kus, nově v scenu uvedený „Pražský flamendr“, v 4 dějstvích, od J. K. Tyla. Jelikož obral si kus ten za příjem pilný a svědomitý p. Jos. K. Chramosta, lze se nadíti hojného účastenství obecenstva českého.

— V chrámě u sv. Jakuba dávalo se dne 8. t. m. pod vedením ředitele kůru pana J. Proška za vojíny v Itálii padlé vokální requiem (Es) od Václ. Horáka. Krásná a duchaplná tato skladba byla větším dílem precisně a nuancovaně zpívána a způsobila hluboký dojem. Mezi zpěváky vynikal hlavně oučinný pan J. Lukes, jehožto cituplný přednes každého zanítí.

— Slečna Marie Mösněrova, nejprvnější bezpochyby virtuoska na harfu, kteráž letos svými koncerty v Londýně velké sensací zbudila a na zimu opět od ředitele Lymleye do téhož světového města ku koncertům engážována jest, prodlévá nyní v našem městě v kruhu rodiny slavného historika českého, pana F. Palackého, a studuje zde u p. L. Zvoněře harmonii.

— Náš krajan a virtuos pan Antonín Benevic nachází se, jak se dovídáme, nyní v Paříži, koncertovav dříve v Bruselu, kdež svou virtuosní hrou všem požadavkům tamějšího obecenstva úplně dostal. V Paříži ujal se ho slavný Vieuxtemps a lze se nadíti, že pod ochranou tohoto výtečníka Benevic skvělou dráhu si proklestí.

— Paní Bělská, choť zdejšího výtečného stavitele, kterouž jsme před několika lety v hudební zábavě u p. P. Maydla několik písní zpívati slyšeli, vystoupí vzdělavši se ve zpěvu, co primadonna v c. k. operním divadle ve Vídni. Kapelník p. Eckert zdokonaluje ji prý ve vyšším dramatickém zpěvu.

(R.) Karlovy Vary. Dne 31. lipna zasvěceny byly nové varhany v zdejším děkanském chrámě, při kteréž příležitosti překrásná mše našeho slovného Veita provedena byla. Mnoho dobrých hudebních sil zúčastnilo se na tomto provedení; mezi jinými také pan K. Strakatý, právě zde prodlévající. Místo graduale zpívalo se Schubertovo „Ave“ s průvodem varhan. Druhý den na to odbývalo se requiem za Mainoniho, zakladatele dokončených varhan. Dne 1. srpna uspořádán byl v divadle koncert ku prospěchu poraněných vojínů, při němž c. k. dvorní herečka J. Rellichova deklamací od Halma a sleč. M. Kammererova dvě písně zpívala. Orchester pod vedením kapelníka Labického hrál precisně. Na 4. srpna oznámen je koncert zpěvačky sleč. Klotildy Boydanovičovy.

(P.) Mariánské Lázně. Slečny Bergauerov, a V. Čermáková uspořádaly zde dne 28. lipna koncerta jenž skvělého došel výsledku. Sleč. Čermáková přednášela Mendelssohnův koncert do G-moll na piano s průvodem orchestru, Thalbergovu fantasii na Hugenoty, nocturna od Chopina a Lucii, fantasii od Liszta, a osvědčila své virtuosství překvapující bravourou a poetickým přednesem udaných piec. Slečna Bergauerova zanítíla četné obecenstvo cituplným přednesem písní od Veita, Schuberta a českých národních písní, které se zvláště líbily. Jak se dovídáme, uspořádají tu ještě několik koncertů a odeberou se do Františkových lázní.

(M.) Nepomuk. Od několika let je stav zdejší kostelní hudby velmi utěšený. Zasloužilý učitel a ředitel kůru pan Buchal převzav před 13 lety ředitelství kůru, odstranil staré škváry od Kůlky, Hruzy, Voeta a jak se ti všickni fušari v komponování kostelních skladeb jmenují, a pečoval o dobré přiměřené a kostelním duchem vynikající mše a skladby od Rob. Fühlera, Horáka, Drobische a t. d. Provedení kostelních skladeb pod obezřelým vedením pana Buchala je precisné a neúhonné a zasluhuje všestranného uznání. Přejeme každému městu, aby takého šlechtěného muže a co do hudby a vkusu vytríbeného hudebníka za ředitele kůru mělo.

(Ž.) Z Táboru. Ve zprávě o zdejší akademii dopustil se Váš dopisovatel poklesku, jež laskavě opravití račte. Pan Bachmann totiž zpíval Zampu a nikoliv pan Strakatý, pan Pfeifer, měšťan zdejší zpíval Alfonsa, nikoliv Bachmann. Ostatně Vám upřímně radím, abyste ostrých referatů nepřijímal; neboť milovníci zpěvu udrží Dalibora, nikoliv však Dalibor milovníky zpěvu, o kterých

hanlivé články přináší. Nejlepší důkaz toho, že dva odběratelé Dalibora odbíratí nebudou. Odpověď redakce: Úloha Dalibora není, by venkovské produkce haněl; ale by poukázal na vady, které by se odstraniti měly a pečoval o to, aby se více české hudební umění pěstovalo; neboť ačkoliv je hudba kosmopolitní, musí přec také národní býti. Ostatně nedávali by na jevo oni páni odběratelé Dalibora velkou lásku k podporování hudebního pokroku, pakli že je nějaké slovo urazilo, jednalo by se jim více o zadostučinění ctižádosti (čemuž nevěříme) než o všeobecnost. Ostatně když se Vaší akademii nějaká křivda stala, proč nevyvrátil někdo podstatnými důvody článek našeho dopisovatele, jehož osobně co muže pravdomluvného známe? Milerádi bysme antikritiku byli uveřejnili.

V a r š a v a. V těchto dnech posvěcen byl zde pomník známého polského hudebního skladatele, Ignáce Komorovského. Pomník pochází od tamního řezbáře, Svięckého a dojem jeho líčí se co nad míru krásný. Vyobrazme si prostý bílý kámen a na něm vesnický kříž, jakých často na rozcestích nalézáme; pod křížem zase polského chlapce, jenž na jedné ruce třímá čapku s fužarkou (píšťalou) a druhou skládá na lyru pod křížem věnek ze slaměnice (Xeranthemum). Zvlášť pěkná jest postava chlapce, kterou, jak se zdá, žádný malíř lépe by nedovedl na plátně podat, jako dláto a rylec Svięckého.

H a l l e. Pomník Jiřího Bed. Haendla byl zde dne 1. lipna slavně odkryt. Slavnost konala se dle vytknutého programu. O 9 hodinách započal slavnostní tah, v němž se Haendlovo komité, umělci na pomníku se zúčastňující, městský úřad a členové university a studentstvo nacházeli. Mezi vpadnutím hudby, jež jistý chorál intonovala, sklesl povlak sochy a obraz vznešeného mistra objevil se zrakům četného obecenstva. Socha, jedenáct střeviců vysoká, zhotovena jest od Berlínského sochaře Heidla. Jiří Bedřich Haendel, tam před 174, dne 24. února 1684, narozen v nepatrném měšťanském domku, vypočten jest v oupluě nádheře onoho času. Pravou nohu má trochu výše postavenou, levou rukou vedle jílice u kordu podpírá si bok a pravou o nízký notový podstavec. Velká vlásenka v hojných kadeřích splývá mu kolem významné tváře s velkýma očima. Kabát má zlatem vyšíváný dle tehdejšího způsobu, fraku se podobající, jen na dolejší knoflíky zapnutý, aby řasné okružítím lépe mohlo se objevovati. Střevíce má s přeskami a punčochy až nad kolena. Na notovém pultíku jest partitura, na ní nápis: „Messias Oratorium“, a několik taktů not. V ruce, o pult se opírající, drží Haendl svinutý papír, notami popsáný. Pod pultem jest vyznačen letočet 1741, kdežto oratorium „Messias“ ponejprv bylo provozováno, čas to, kdežto Haendl stál na nejvyšším stupni slávy své. Orfeus zastupuje hudbu pohanskou a David židovskou. Při tom též vypočteno, jak zvuky svými zvěř krotil; spatřujeť se u něho veverka a levhart, tento nepochybně proto, aby se pamatovalo při té příležitosti též na Anglicko, kdežto Haendl dlouhá leta žil. Křesťanská hudba vypočtena jest sv. Cecilii, kterážto patrně podobá se Jenny Lindové, této zvláštní cítělce

proslulého Haendla, která též nemálo přispěla k tomu, že pomník postaven jest. — Po odhalení sochy dávalo se v kostele na náměstí oratorium „Samson.“ Haendl, jak známo, kromě oratorií složil též několik zpěvoher; první z nich, Almíra, byla roku 1705 v Hamburku provozována. V Londýně žil od roku 1712 co ředitel opery. Zemřel roku 1759 a pohřben v Vestminsterském opatsví v Londýně, vedle Anglických mužů proslavených.

Berlín. Nová opera „Mlynář z Meranu“ od Flotowa došla příznivého výsledku. Text obsahuje navzdor některým pěkným výjevům málo původních a romantických vnad, by posluchače skutečně napínal a uchvátil. Hudba nezaprá ani na okamžik, že jest mladší, proto však nikoliv svěžejší sestry Stradelly a Marthy; ano tu a tam vystupuje rodinná podoba tak mocně na jevo, že to i sluch ochotníka zpozoruje. Komický živel v opeře není silný; neboť jen první dva akty obsahují několik působných, veselých výjevů. V celku obsahuje tato opera vedle mnohých kras také mnoho nudného, i dá se zde básníkových slov „Slyším klepání mlýna; avšak mouky nevidím“, se vším právem při ní užítí.

Kolín nad R. U M. Schlosza vyšly právě pod titulem „Compositionen der Zeit“ (Skladby časové) následující piecy: Sturm-Marsch der Zuaven in der Schlacht bei Magenta, pro piano; Die Schlacht am Mincio (Solferino), velká hudební tonomalba pro piano (s vignetkou) od G. Henriho, kapelníka 3. pluku Zuávů.

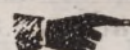
Paříž. Slavný zpěvák při velké opeře Pařížské, Roger, se 27. července na letohradě svém postřelil do pravé ruky tak, že mu až po loket urážnuta být musela. Při operaci prý zpíval ze spaní, do něhož chlorem přiveden byl; známý literát Fiorentino byl přítomen a přislíbil Rogerovi, že mu napíše text k opeře, v které i o jednom rameně — jakoby vracející se vojín z vlašských válek vystoupil. Nešťastný umělec chtěl právě druhého dne cestu do Němec nastoupiti. Císař Napoleon zvolil okamžitě Rogera na místě zemřelého Panserovna za profesora zpěvu na konservatoriu hudby.

Víděň. Tenorista Adolf Ander, Čech a bratr zdejšího tenoristy vystoupiv v operním divadle došel příznivého výsledku. Hlas a postava jeho je bratru Aloisu podobna, toliko hra potřebuje brusu. Rodina Reyerböckova (vlastně sestry Freskovy, žákyně Mildnerovy) koncertovala u „Sperla“ s úspěchem.

Dur a moll.

(Benda.) J. Benda, známý kompositor oper v předešlém století, dostal pozvání k vévodkyni Saso-Gothské, aby zkusil nové fortepiano, které ona právě byla obdržela. Sotva ale že několik minut hrál, vzchopil se se sesle a běžel do kouta na konci pokoje. „Co děláte, milý Bendo, o čem přemýšlíte?“ tázala se vévodkyně po malé chvíli. „Nejmilostivější vévodkyně“, odpověděl Benda, který často velmi roztržitý býval, rád bych poslouchal, jak ten nástroj zdaleka zní.“

L i s t á r n a. Panu Ad. H. v Nasavrkách. Díky za píseň; račte nám i druhou opatřit. Panu? do Nepomuku. Nelze do určeného času obstarat. Kvartetto obdržíte.

 P r a e m i e — kostelní skladba od A. Maška — bude se rozesílat na začátku září.

Tiskem Antonína Rennu v Praze, v Kolovratské střídě „u tří lip.“